

ผลของสถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุที่มีต่อเจตคติ ความเป็นผู้สูงอายุของเด็กวัยรุ่นตอนกลาง

วิภารัตน์ สุวรรณไวพัฒนะ* วิภาวี พลแก้ว** วิรุพจิตรา อุ่นจางวาง**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย: เพื่อศึกษาผลของสถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุที่มีต่อเจตคติความเป็นผู้สูงอายุของเด็กวัยรุ่นตอนกลาง

วิธีการวิจัย: วิจัยกึ่งทดลอง โดยกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้สูงอายุจำนวน 35 คน ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคะแนนเจตคติน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยใช้ตารางเลขสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุฉบับภาษาไทยของโคแกน และกิจกรรมสถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุ โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติ dependent t-test

ผลการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.00 มีอายุ 15 ปี ร้อยละ 62.90 อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง ร้อยละ 100 เป็นครอบครัวเดี่ยวที่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ ร้อยละ 62.90 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าเจตคติของผู้สูงอายุที่มีต่อผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 142.20$, $SD = 9.87$) หลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติของนักเรียนที่มีต่อผู้สูงอายุสูงขึ้น ($\bar{X} = 148.91$, $SD = 12.42$) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพบว่ามีแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -3.198$, $p < .05$)

สรุปผล: เจ้าหน้าที่ที่มสุขภาพและครูในโรงเรียนควรนำกิจกรรมสถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุไปใช้กับกลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง เพื่อส่งเสริมเจตคติด้านบวกที่มีต่อผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และป้องกันปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งต่อไป

คำสำคัญ: สถานการณ์จำลอง เจตคติต่อผู้สูงอายุ วัยรุ่นตอนกลาง

*วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา สถาบันพระบรมราชชนก, E-mail: wiparat@knc.ac.th

**วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา สถาบันพระบรมราชชนก

The effect of the aging simulation on attitude toward older people among middle adolescents

Wiparat Suwanwaiphatthana* Wipawee Ponkaew** Wirunjitra Aunjangwang**

Abstract

Objectives: This study aimed to investigate the effect of the aging simulation on attitude toward older people among middle adolescents.

Methods: This quasi-experimental study with a one group pre-posttest design was conducted with 35 middle adolescents studying in the 10th grade of a high school recruited by simple random sampling with a table of random numbers from students who had a lower mean score of attitude than the group mean. An attitude toward older people questionnaire was used. The aging simulation on attitudes toward older people was content validated by 3 experts. Data was analyzed using descriptive statistics and dependent t-tests.

Results: The results showed that the majority of the sample was female (60.00%) aged 15 years old (62.90%) living in Amphoe Muang (100%), and a single family with elderly living in the same house (62.90%). Before implementing the aging simulation, the adolescents' attitude towards older people mean score was $\bar{X} = 142.20$, $SD = 9.87$. After the activity, the average mean score of students' attitudes was higher, $\bar{X} = 148.91$, $SD = 12.42$. Moreover, the results showed that there was a significant difference between the average mean scores before and after attending the activity ($t = -3.198$, $p < 0.05$).

Conclusions: Therefore, healthcare personnel and teachers should apply "The aging simulation on attitudes toward older people" for middle-school adolescents. This activity could encourage positive attitudes towards older people in order to prepare them to care for older people and reduce the problem of abandonment of older people.

Keywords: aging simulation, attitude toward older people, middle adolescents

*Boromarajonani College of Nursing Nakhonratchasima, Praboromrajanok Institute, Thailand,
E-mail: wiparat@knc.ac.th

**Boromarajonani College of Nursing Nakhonratchasima, Praboromrajanok Institute, Thailand

บทนำ

องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้นิยามว่าประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเกินร้อยละ 10 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7.00 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.00¹ ซึ่งสังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญอยู่ในภาวะ “สังคมผู้สูงอายุ” ตั้งแต่ปี 2548 และคาดการณ์ว่าในปี 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” และในปี 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28.00² ถึงเวลานั้นประชากรวัยสูงอายุจะเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว ซึ่งในครอบครัวไทยรุ่นพ่อแม่เป็นรุ่นที่ดูแลผู้สูงอายุ ส่วนรุ่นลูกหลานจะดูแลผู้สูงอายุในอนาคตที่นับวันจะมีจำนวนมากขึ้น วัยรุ่นและผู้สูงอายุมีความแตกต่างระหว่างวัยมาก ถ้าบุคคลสองวัยนี้ไม่เข้าใจกัน จะเกิดปัญหาในครอบครัว ผู้สูงอายุจะถูกทอดทิ้ง³

วัยรุ่นตอนกลางซึ่งอายุตั้งแต่ 14-17 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ทำให้ต้องมีการปรับตัวหลายด้านพร้อมกัน เป็นวัยที่จะเกิดปัญหาได้มาก หากปรับตัวได้สำเร็จจะช่วยให้อายุรุ่นพัฒนาตนเอง จนเกิดบุคลิกภาพที่ดีซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตต่อไป ด้านอารมณ์จะมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย มีการพัฒนาทางจริยธรรม (Moral development) สามารถแยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้ ต้องการให้เกิดความถูกต้อง ความชอบธรรมในสังคม ต้องการเป็นคนดี เป็นยอมรับของผู้อื่น ส่วนด้านสังคมวัยนี้จะไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวเหมือนเดิมแต่จะ

ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่า หากวัยรุ่นไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนสิ่งที่ติงามจะส่งผลให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวลดน้อยลง จึงส่งผลให้ผู้สูงอายุในครอบครัวจะขาดการเอาใจใส่ดูแลและละเลยจากลูกหลานและนำไปสู่การทำร้ายและการทอดทิ้ง สืบเนื่องจากการที่ผู้สูงอายุมีภาวะพึ่งพาโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจะส่งผลให้ ผู้ดูแลเกิดความเครียดในการดูแลและส่งเสริมให้เกิดการกระทำรุนแรงต่อผู้สูงอายุได้มากขึ้น⁴ และจากแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 พบว่าวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทัศนคติทางบวกต่อผู้สูงอายุต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนผู้สูงอายุ⁵

วิธีการปรับเปลี่ยนเจตคติของวัยรุ่นที่มีต่อผู้สูงอายุให้ดีขึ้นจึงควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้กลุ่มเด็กวัยรุ่นได้เข้าใจในความสามารถของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้สถานการณ์จำลองเป็นผู้สูงอายุ เพื่อให้วัยรุ่นเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและการเสื่อมถอยตามวัย เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ ถ้าบุคคลได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการเป็นผู้สูงอายุจะทำให้เจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุได้พัฒนาไปในทางที่ดีได้⁶ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของสถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุต่อเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุของวัยรุ่นตอนกลาง เพื่อให้ได้ซึ่งผลลัพธ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุในเด็กวัยรุ่นตอนกลาง
2. เพื่อศึกษาผลของสถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุ ต่อเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุในเด็กวัยรุ่นตอนกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research)

ประชากรประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 101 คน กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในเขต อ. เมือง จ.นครราชสีมา

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ มีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (inclusion criteria) ดังนี้ 1) เป็นผู้มีอายุ 14-17 ปี 2) เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ และ 3) เป็นผู้มีคะแนนเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ย

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิจัยแบบทดลองหรือกึ่งทดลอง ควรจะเป็นอย่างน้อยที่สุด 20 – 30 ราย⁷ และใช้การเปิดตารางขนาดตัวอย่างของ Cohen โดยกำหนดขนาดความคลาดเคลื่อนของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (d) ไม่เกิน 0.80 กำหนดค่าอำนาจแบบทดสอบ ที่ 0.85 กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 29 ราย เพิ่มขนาดตัวอย่างเพื่อชดเชยสำหรับข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์อีกประมาณร้อยละ 20 จะได้กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มทดลองที่ต้องการทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ทั้งสิ้น 35 คน

จากการสำรวจนักเรียนวัยรุ่นตอนกลางจำนวน 101 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 59 คน ร้อยละ 58.40 เพศชาย 42 คน ร้อยละ 41.60 อายุเฉลี่ย 15.54 ปี (SD = 13.07) อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง ร้อยละ 89.10 ส่วนใหญ่ไม่มีผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัวร้อยละ 65.30 มีคะแนนเฉลี่ยเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุเท่ากับ 151.13 คะแนน (SD = 13.07) จากนั้นคัดเลือกกลุ่ม

ตัวอย่างที่มีคะแนนเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุน้อยกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยโดยการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 35 คนเข้าร่วมกิจกรรมสถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับ เพศ อายุ เชื้อชาติ ที่อยู่อาศัย ข้อมูลเกี่ยวกับการอาศัยอยู่กับผู้สูงอายุ จำนวนผู้สูงอายุ เพศผู้สูงอายุ อายุของผู้สูงอายุ

2. แบบสอบถามเจตคติของโคแกน Kogan Attitude Toward old people (Kogan's OP) ซึ่งได้รับการอนุญาตในการแปลแบบสอบถามเป็นภาษาไทย (back translation)⁸ มีจำนวน 34 ข้อ โดยแบ่งเป็นข้อคำถามทางบวก 17 ข้อ และข้อคำถามทางลบ 17 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่า (Likert scale) 7 ระดับ จากเห็นด้วยอย่างยิ่งจนถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แบบสอบถามชุดนี้มีค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (content validity index: CVI) เท่ากับ .95 และได้มีการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือจากกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นตอนกลางในโรงเรียนแห่งหนึ่งใน อ.เมือง จ.นครราชสีมา จำนวน 30 คนได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .73

3. สถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตในการดัดแปลงกิจกรรมมาจากนิทรรศการชราแลนด์ ดินแดนวันเดอร์เวิลด์⁹ ในโครงการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จากนั้นตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยรูปแบบกิจกรรม เริ่มต้นด้วยการบรรยายการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ และสังคมของผู้สูงอายุก่อน แล้วแบ่งกลุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5-6 คน เพื่อเข้าฐานต่างๆ จำนวน 4 ฐานโดยแต่ละฐานจำลองสถานการณ์ให้กลุ่ม

ตัวอย่างใส่อุปกรณ์ที่แสดงเป็นผู้สูงอายุที่มีสายตา ฝ้าฟาง หูไม่ค่อยได้ยิน เดินลำบาก เพื่อให้รับรู้ถึง ความรู้สึกเมื่อเป็นผู้สูงอายุ จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่าง ชมวิดีโอเกี่ยวกับผู้สูงอายุเพื่อให้รับรู้ข้อมูลใหม่ ในด้านบวกของผู้สูงอายุแล้วให้กลุ่มตัวอย่าง สะท้อนคิดแสดงความรู้สึกต่อผู้สูงอายุ ใช้เวลา ประมาณ 2 ชั่วโมง

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยจากวิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา ใบรับรอง เลขที่ COA 002/2562 วันที่ 1 พฤศจิกายน 2561

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุ ของเด็กวัยรุ่นตอนกลางมีการดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. หลังได้รับอนุญาตเก็บข้อมูลโดยผ่าน ความเห็นชอบจากผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย ชี้แจง รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัยฯ หลังจากนั้น นัดหมายวันเวลาในการเก็บข้อมูล

2. ลงพื้นที่เพื่อเก็บแบบสอบถามในกลุ่ม ตัวอย่างที่ยินยอมเข้าร่วมโครงการจำนวน 101 คน ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหากลุ่มตัวอย่างที่มีค่า คะแนนเจตคติต่อผู้สูงอายุต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ระยะที่ 2 เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรม สถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุต่อเจตคติที่มี ต่อผู้สูงอายุมีการดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. สุ่มอย่างง่ายโดยใช้ตารางเลขสุ่มใน กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์จำนวน 35 คน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมสถานการณ์จำลอง การเป็นผู้สูงอายุ

2. หลังทำกิจกรรมแจกแบบสอบถาม เจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุ ให้นักเรียนทำ แบบสอบถาม และเปิดโอกาสให้ซักถามหาก สงสัย และรวบรวมแบบสอบถามคืน เมื่อทำ แบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความ สมบูรณ์ของข้อมูลและประมวลผล วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลคุณลักษณะกลุ่มตัวอย่างทำการ วิเคราะห์โดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุ

2. เปรียบเทียบคะแนนเจตคติที่มีต่อ ผู้สูงอายุก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม สถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุ โดยใช้สถิติ dependent t-test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลและเจตคติที่มีต่อ ผู้สูงอายุของเด็กวัยรุ่นตอนกลาง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 21 คน ร้อยละ 60.00 เพศชาย 14 คน ร้อยละ 40.00 มีอายุ 15 ปี จำนวน 22 คน ร้อย ละ 62.90 รองลงมา คืออายุ 16 ปี จำนวน 12 คน จำนวน 12 คน ร้อยละ 34.30 นับถือศาสนาพุทธ ทุกคน จำนวน 35 คน ร้อยละ 100.00 และอาศัย อยู่ในเขตอำเภอเมือง จ.นครราชสีมา จำนวน 35 คน ร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่ไม่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครอบครัว จำนวน 22 คน ร้อยละ 62.90 และมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครอบครัว จำนวน 13 คน ร้อยละ 37.10

2. ผลของกิจกรรมสถานการณ์จำลอง การเป็นผู้สูงอายุ ต่อเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุ

2.1 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมสถานการณ์จำลอง
การเป็นผู้สูงอายุคะแนนเฉลี่ยเจตคติด้านบวก
คะแนนเฉลี่ยเจตคติด้านบวกเท่ากับ 76.49 คะแนน

(SD= 9.14) คะแนนเฉลี่ยเจตคติด้านลบเท่ากับ
65.71 คะแนน (SD = 7.38 หลังเข้าร่วมกิจกรรม
คะแนนเฉลี่ยเจตคติด้านบวก 85.05 คะแนน
(SD=8.49) และ คะแนนเฉลี่ยเจตคติด้านลบ 63.86
คะแนน (SD= 6.20) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วม
กิจกรรม (n=35)

	ด้านบวก		ด้านลบ	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	76.49	9.14	65.71	7.38
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	85.05	8.49	63.86	6.20

2.2 ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
สถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่ม
ตัวอย่างมีคะแนนเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุสูงขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) ดังแสดงใน
ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม (n=35)

คะแนนเจตคติต่อผู้สูงอายุ	N	$\bar{X}$	SD	t	p
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	35	142.20	9.87	-3.198	.003*
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	35	148.91	12.42		

* $p<.05$

อภิปรายผล

เด็กวัยรุ่นตอนกลางที่มีคุณสมบัติครบ
ตามเกณฑ์จำนวน 35 คน ได้เข้าร่วมกิจกรรม
สถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุ
ผลการวิจัยพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติหลัง
เข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -3.198$,
 $p = .003$) ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมที่จัดให้เป็น
กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้กลุ่มเด็กวัยรุ่น
ตอนกลางได้เข้าใจในความสามารถของ
ผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมต่างๆ ใน
สถานการณ์จำลองเป็นผู้สูงอายุ เข้าใจการ

เปลี่ยนแปลงและการเสื่อมถอยตามวัย เห็นถึง
คุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ จึงทำให้
เกิดการยอมรับและปรับเปลี่ยนเจตคติที่ดีต่อ
ผู้สูงอายุได้¹⁰ ซึ่งเจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิดที่
มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทำให้เกิดความตั้งใจในการ
ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวัง ถ้าบุคคล
ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการ
เป็นผู้สูงอายุจะทำให้เจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุได้
พัฒนาไปในทางที่ดีได้⁶ ซึ่งผลของกิจกรรม
สถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุ ต่อเจตคติ
ที่มีต่อผู้สูงอายุในเด็กวัยรุ่นตอนกลางสามารถ
อภิปรายตามกิจกรรมได้แก่

กิจกรรมที่ 1 การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ ซึ่งให้ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุด้วยสื่อและเนื้อหาที่มีความเหมาะสมแก่ผู้เรียน ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมของผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งการให้ความรู้เป็นหนึ่งในแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล คือ การให้ความรู้ หรือข้อมูลที่ถูกต้อง จะส่งผลให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในสิ่งนั้น สอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม¹¹

กิจกรรมที่ 2 สูงวัยไม่ง่ายอย่างที่คิด หากไม่พลิกชีวิตเป็นสูงวัย โดยจำลองสถานการณ์การเป็นผู้สูงอายุ และให้กลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเจตคติและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทำให้เกิดขึ้นได้ โดยการสร้างสถานการณ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมในกลุ่มบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการได้มีส่วนร่วมในสถานการณ์ดังกล่าว จะก่อให้เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน และสามารถที่จะชักจูงให้บุคคลมีแนวความคิด และพฤติกรรมไปตามแนวทางที่ต้องการได้ ผู้วิจัยดัดแปลงกิจกรรมมาจากนิทรรศการชราแลนด์ ดินแดนวันเดอร์เวลด⁹ โดยผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมออกเป็น 4 ฐาน ซึ่งแต่ละฐานจะสอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในวัยสูงอายุ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ได้แก่

ฐานที่ 1 แวนดาเปลี่ยนอายุ สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงด้านการมองเห็น เนื่องจากรูม่านตาเล็กลง ปฏิกริยาการตอบสนอง

ของรูม่านตาต่อแสงลดลง หนึ่งตาตก แก้วตาเริ่มขุ่นมัว เกิดต่อกระจก รอบๆกระจกตา มีไขมันมาสะสมเห็นเป็นวงสีขาวหรือสีเทา ลานสายตาแคบ กล้ามเนื้อลูกตาเสื่อม ความไวในการมองภาพลดลง สายตาวาวขึ้น มองภาพใกล้ไม่ชัด การมองเห็นที่มีหรือเวลากลางคืนไม่ดี ต้องอาศัยแสงช่วยจึงจะมองเห็นได้ชัดขึ้น ความสามารถในการเทียบสีลดลง การผลิตน้ำตาลดลง

ฐานที่ 2 หูจาลองวัย สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงด้านการได้ยิน ความสามารถในการได้ยินจะลดลง เนื่องจากมีความเสื่อมของอวัยวะของหูชั้นในมากขึ้น แก้วหูตึงมากขึ้น มีการสูญเสียการได้ยินระดับเสียงสูงมากกว่าระดับเสียงต่ำ เสียงพูดของผู้สูงอายุเปลี่ยนไป เพราะมีการเสื่อมของกล้ามเนื้อกล่องเสียง และสายเสียงบางลง หลอดเลือดที่ไปเลี้ยงหูชั้นใน เกิดภาวะแข็งตัว มีผลทำให้เกิดอาการ เวียนศีรษะ และการเคลื่อนไหวไม่คล่องตัว

ฐานที่ 3 มือสูงวัย และฐานที่ 4 ข้อขัดใจ สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงด้านระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ เนื่องด้วยมวลกระดูกและกล้ามเนื้อลดลง กระดูกเปราะและหักง่าย การเคลื่อนไหวต่างๆ ของร่างกายไม่คล่องตัว เนื่องจากข้อต่อทั่วร่างกายเกิดการตึงแข็งและกำลังของกล้ามเนื้อลดลงเช่นเดียวกับในประเทศเกาหลีใต้และไต้หวันที่ได้ทำวิจัยจัดสถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุให้กับนักศึกษาพยาบาลในการส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อผู้สูงอายุโดยให้สวมใส่ชุดจำลองวัยสูงอายุ เช่น การเพิ่มน้ำหนักตัว การแสดงความผิดปกติของกระดูกสันหลัง การใส่ที่อุดหูเพื่อจำลองความเสื่อมของการได้ยิน การใส่แว่นตาเพื่อ

จำลองการมองเห็นที่ลดลง และการใส่ถุงมือ ซ้อนกันหลายชั้นเพื่อจำลองการสัมผัสและความคล่องตัวที่ลดลง และให้ทดลองทำกิจวัตรประจำวัน เช่น เคลื่อนไหวร่างกาย การขึ้นลงบันได การฟังหรืออธิบายให้ผู้อื่นฟังซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุ เข้าใจสิ่งที่ผู้สูงอายุกำลังเผชิญเพิ่มมากขึ้น¹²⁻¹³

กิจกรรมที่ 3 สุนัขมีดีกว่าที่คุณคิด เนื่องจากการสืบค้นข้อมูลภาพรวม (stereotype) ที่สะท้อนถึงอคติต่อผู้สูงอายุที่เป็นลบ (negative prejudice) และส่งผลให้เกิดเจตคติที่เป็นลบ ได้แก่ บุคคลส่วนใหญ่เชื่อว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ไม่มีความสามารถ สุขภาพไม่ดี และมีความเชื่อว่าผู้สูงอายุจะมีความเจ็บป่วยแบบเฉียบพลันมากกว่าผู้ที่อ่อนวัยกว่า เชื่อว่าผู้สูงอายุเป็นคนชรา ซึ่งความชราเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และรักษาไม่หาย ความเชื่อนี้ค่อนข้างอันตราย และอาจนำไปสู่การเพิกเฉยในการป้องกันรักษาโรค หรือภาวะที่สามารถป้องกันและแก้ไขได้ รวมถึงเชื่อว่าผู้สูงอายุต้องแยกตัวออกจากสังคม โตเดี่ยวและอยู่คนเดียว ผู้สูงอายุ คือ เป็นผู้ที่ไม่มีประโยชน์ เป็นคนชราที่เจ็บเหงาและยากจน ไม่ได้ทำงาน ไม่มีรายได้ ไม่สามารถเพิ่มผลผลิตให้กับสังคมได้ เป็นภาระให้กับสังคม ซึ่งความเข้าใจและความเชื่อดังกล่าวนำไปสู่อคติและเจตคติที่เป็นลบต่อผู้สูงอายุ¹⁴ ผู้วิจัยจึงนำวิดีโอเกี่ยวกับผู้สูงอายุ มาเปิดให้กลุ่มตัวอย่างรับชม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ข้อมูลใหม่ในด้านบวกของผู้สูงอายุ เกิดการยอมรับในสิ่งที่รับรู้ และ ปรับเปลี่ยนเจตคติด้านลบที่มีอยู่เดิมเป็นด้านบวกมากขึ้น สอดคล้องกับ

การศึกษาของ Koh¹⁴ ที่ใช้สถานการณ์จำลอง (simulation program) ในการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาพยาบาลมีประสบการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุผ่านการดูวิดีโอเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อช่วยให้นักศึกษาทำความเข้าใจโลกของผู้สูงอายุมากขึ้น ทำให้ส่งเสริมการมีเจตคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ

สรุปและข้อเสนอแนะ

เจ้าหน้าที่ทีมสุขภาพ และครูในโรงเรียน ควรส่งเสริมและนำสถานการณ์จำลองการเป็นผู้สูงอายุไปใช้กับกลุ่มวัยรุ่นตอนกลางเพื่อส่งเสริมเจตคติด้านบวกของวัยรุ่นตอนกลาง เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ ในครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และป้องกันปัญหาการทอดทิ้งผู้สูงอายุในสังคมไทยต่อไป

References

1. Prompak C. Aging society in Thailand. [Internet]. 2013 [cited 2019 July 16.];03 (16):1-3. Available from: http://library.senate.go.th/docu.../Ext6078/6078440_0002.PDF. (in Thai).
2. Nodthaisong P. Elderly statistics in the present and future [Internet]. Available from: http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/Press_Release/2561/N10-04-61-1.aspx. (in Thai).
3. Wannasiri T, Pratakkulvongsa S. The development of relationship between adolescent and elders in their families in Prongmaeur community. Area Based Development Research Journal. 2016;8(1):100-15. (in Thai).

4. Sammawong K, Somanusorn S, Soomngern C. Factors related to elder abuse from perspectives of older adults and family members. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*. 2017;33(1):90-103.
5. Bangkaew B. Factors affecting attitude of labor-force age population toward elderly. [Thesis]. Bangkok: Chulalongkorn University; 2012. (in Thai).
6. Faronbi OJ, Adebawale O, Faronbi OG, Musa OO, and Ayamolowo JS. Perception knowledge and attitude of nursing students towards the care of older patients. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2017;7:37-42.
7. Runkawatt V, Kerdchuen K, Tipkanjanaraykha K, Ubolwan K, Tawetanawanich Y, Nasirin C, et al. Kogans Attitude Toward Old People: evaluation of validity and reliability assessment among nursing students in Thailand, Myanmar, and Indonesia. *Asian Journal for Public Opinion Research*. 2016;3(3):145-55.
8. Office of Health Promotion Foundation. Exhibition Chara land: The land of wonder land. Bangkok: Mission interprint; 2018.
9. Yotsena B. Value of elderly person. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 2016;9(1):1-14. (in Thai).
10. Murray RB, Zentner PJ. Nursing assessment and health promotion: strategies through the life span. (5thed.). Norwalk: CT: Appleton & Lange; 1993.
11. Lee YC, Hsu CH, and Lee HC, Effects of Aging Simulation Program on Nurses' Attitudes and Willingness toward Elder Care. *Taiwan Geriatr Gerontol*. 2016; 11(2):105-115.
12. Jeong H, Lee Y, Kwon H. Effects of Senior Simulation Program for Nursing Students: An Integrated Study in South Korea. *EURASIA Journal of Mathematics Science and Technology Education*. 2017;13(8):4437-47.
13. Trakoolingamden B, Mongkolsinh W, Srangthaisong D. The evaluation of care manager course on elderly in bangkok metropolis of Kuakarun Faculty of Nursing, Navamindradhiraj University. *Kuakarun Journal of Nursing*. 2018;25(2):210-28. (in Thai).
14. Koh LC. Student attitudes and educational support in caring for older people - a Review of Literature. *Nurse Education Practice*. 2012;12:16-20.